

2/2014
(128) rok XIV
ISSN 1508-5082

PODKARPACKI PRZEGLĄD SAMORZĄDOWY

10
LAT W UNII

INWESTYCJE W TRAKCIE REALIZACJI:

1. Rozbudowa węzła drogowego Al. Wyzwolenia - ul. Warszawska w Rzeszowie
2. Rozbudowa DW892 Zagórz-Komańcza
3. Budowa Centrum Wystawienniczo-Kongresowego
4. Projekt Przyrodniczo-Medycznego Centrum Badań Innowacyjnych
5. Przyrodniczo-Medyczne Centrum Badań Innowacyjnych
6. Projekt mostu na Wiśle
7. Projekt Centrum Wystawienniczo-Kongresowego
8. Most na Wiśle w Polańcu

1988

16 września – Polska nawiązuje stosunki dyplomatyczne z EWG

1990

25 maja – Polska składa wniosek w sprawie rozpoczęcia negocjacji umowy o stowarzyszeniu

1991

16 grudnia – Podpisanie Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Polską a Wspólnotą Europejską

1994

8 kwietnia – Złożenie przez Polskę wniosku o członkostwo w UE

1997

12-13 grudnia – Podjęcie przez Radę Europy w Luksemburgu decyzji o rozpoczęciu negocjacji członkowskich z Polską – (nowa edycja PHARE)

1998

31 marca – Rozpoczęcie negocjacji członkowskich w Brukseli

2000

7-12 grudnia – Podpisanie Deklaracji w sprawie rozszerzania UE (Traktat nicejski)

2002

13 grudnia – Finał negocjacji Polski z UE podczas szczytu w Kopenhadze

2003

14 lutego – Powstanie Biura Integracji Europejskiej w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim
7-8 czerwca – Referendum akcesyjne w sprawie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej

2004

1 maja – Rozszerzenie UE o 10 nowych państw, w tym Polskę
IV kwartał – Ogłoszenie pierwszego naboru wniosków w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w województwie podkarpackim

2005

17 grudnia – Negocjacje przywódców państw członków Unii Europejskiej w Brukseli na temat budżetu UE na lata 2007-2013.

2006

19 grudnia – Rada Ministrów przyjęła Program Innowacyjna Gospodarka

2007

5 września – Ostatnia tura negocjacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 z Komisją Europejską w Brukseli

2 października – Zatwierdzenie RPO WP na lata 2007-2013 przez Komisję Europejską

5 grudnia – Przyjęcie dokumentów niezbędnych do wdrażania RPO WP na lata 2007-2013

21 grudnia – Polska wstępuje do Układu z Schengen – (przejścia lądowe)

2008

29 grudnia – Zawarcie pierwszej umowy o dofinansowanie projektu w ramach RPO WP na lata 2007-2013

30 grudnia – Podpisano pierwszą umowę o dofinansowanie w ramach Programu Regionalnego dla Województwa Podkarpackiego

2009

27 marca – szkolenie dla przedsiębiorców w ramach projektu „Mapa przedsiębiorcy 2007-2013 RPO WP

22 czerwca – Uroczyste otwarcie Głównego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich w Rzeszowie

2010

19 lutego – Konkurs na maskotkę promującą Regionalny Program Województwa Podkarpackiego

22 lutego – Otwarcie Domu Polski Wschodniej w Brukseli

26 maja – I Posiedzenie Zespołu ds. aktualizacji i uzupełnienia Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

19 sierpnia – Studenci Politechniki Rzeszowskiej otrzymali pierwsze trzy samoloty Liberty XL2 w ramach projektu z Programu Rozwój Polski Wschodniej

2011

1 lipca-31 grudnia – Polska prezydencja w Radzie UE

5 sierpnia – Przyjęcie przez Komisję Europejską sprawozdania końcowego z realizacji ZPORR

2012

9 lipca – Miasto Rzeszów podpisało umowę na dostawę 50 nowych autobusów w ramach Programu Rozwój Polski Wschodniej.

6 grudnia – wręczono statuetki na najlepsze projekty współfinansowane z RPO WP w ramach pierwszej edycji konkursu „Unijne Perły Podkarpacia”

2014

28 stycznia – Rozpoczęły się konsultacje społeczne projektu Regionalnego Programu Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

9 kwietnia – Zarząd Województwa Podkarpackiego przyjął finalną wersję Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 i przesłał dokument do Komisji Europejskiej

Daniel Kozik
Biuro Prasowe

W NUMERZE

Kalendarium.....	1
Wykorzystaliśmy nasz potencjał.....	2
10 lat w UE widziane oczami Zarządu	
Województwa Podkarpackiego.....	4
Podkarpackie oblicze RPO.....	6
Fotogaleria.....	8
Innowacje – kierunek na przyszłość.....	10
Pociągami, samochodem a może samolotem?....	12
Podkarpacka wieś dziesięć lat po akcesji do Unii Europejskiej.....	14
Polska Wschodnia zmienia swój wizerunek	16
List Marszałka Województwa Podkarpackiego.....	17

Podkarpacki Przegląd Samorządowy

Miesięcznik Samorządu Województwa Podkarpackiego

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
w Rzeszowie
Al. Łukasza Cieplińskiego 4, 35-010 Rzeszów.
tel. 17 860 67 05, 17 860 67 62, faks: 17 850 17 81
pps@podkarpackie.pl
www.podkarpackie.pl

Redaktor naczelny: Tomasz Leyko

Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów.

Przygotowanie do druku i druk:
GRAFMAR, Kolbuszowa Dolna

Nakład: 1200 egzemplarzy
Okładka: S. Kieszkowski, UMWP

Wykorzystaliśmy nasz potencjał

Rozmowa z marszałkiem Władysławem Ortyłem o 10-leciu Podkarpacia w Unii

- Panie marszałku. Za nami pierwsza dekada w Unii Europejskiej. Gdy ważyły się losy naszego wejścia do wspólnoty, euroentuzjastów było więcej niż sceptyków. Minione 10 lat chyba sprawiły, że liczba sceptyków jest jeszcze mniejsza?

- Myślę, że to nie jest najważniejsze, ale

trudno się dziwić, wielu osobom, które do naszej akcesji podchodziły z rezerwą. Biorąc pod uwagę historię, gdy często losy naszej ojczyzny ważyły się z dala od naszych ziem, taki dystans wydawał się zrozumiały. Z drugiej strony po latach komunizmu, po trudnym okresie transformacji, byliśmy daleko

w tyle za znaczną częścią Europy. Myślę tu o infrastrukturze, transporcie, podejściu do przedsiębiorczości. Wejście do Unii Europejskiej stwarzało szanse aby ten dzielący nas od Europy dystans zmniejszyć. Inna sprawa, że jest wiele spraw i obszarów, w których sceptykom można przyznać rację.

- Pan od początku był blisko tych spraw. Był pan prezesem jednej z pierwszych agencji rozwoju regionalnego, a pracując w zarządzie I kadencji samorządu województwa był blisko pierwszych środków, które z funduszy unijnych do nas miały trafić. Jak pan wspomina ten okres?

- Trzeba przypomnieć, że pierwsze unijne pieniądze spłynęły do nas długo przed 1. maja 2004. Przypomnę choćby programy Struder czy Rapid, z którymi miałem do czynienia będąc prezesem Mieleckiej Agencji Rozwoju Regionalnego. Dziś z lekkim uśmiechem wspominamy ten okres. To było pierwsze tego typu doświadczenie dla wszystkich. Przedsiębiorcy dość nieufnie podchodzili do tej formy pomocy. Bezzwrotna dotacja? To była zupełna nowość. Nie towarzyszyła nam także tak wszechobecna obecnie i skomplikowana biurokracja. Trzeba jednak

wspomnieć, że wszyscy uczyliśmy się tych procesów, brakowało doświadczenia więc stąd rygorów nie było tak dużo. Uczyliśmy się „na bieżąco”. Teraz z dużym sentymentem wspominam ten okres. To był olbrzymi bagaż doświadczeń, który był mi pomocny później, w trakcie pełnienia funkcji wicemarszałka czy Wiceministra Rozwoju Regionalnego.

- Wspomniał pan o swojej pracy w ministerstwie. Rządy w latach 2005-2007 też w pewnym sensie przecierały szlaki w przygotowaniu Polski na przyływ unijnej pomocy. Pracował pan przy programie Rozwój Polski Wschodniej, który dla Podkarpacia ma wartość nie do przecenienia.

- Dla mnie bardzo ważnym doświadczeniem było przygotowywanie regionalnych programów operacyjnych i cały proces negocjacji najpierw z województwami a później w Brukseli. Program Rozwój Polski Wschodniej powstał właśnie w tym okresie. Dla mnie takim symbolem tego programu jest powstający właśnie most na Wiśle, który połączy województwa podkarpackie i świętokrzyskie. Mam osobistą satysfakcję, bo w październiku 2002 roku byłem na promie w Połańcu, gdzie jako przedstawiciel zarządu, byłem jedną z osób, które podpisywały porozumienie z marszałkiem województwa świętokrzyskiego dotyczące planów budowy tego mostu. Marszałkiem województwa podkarpackiego był wtedy Bogdan Rzońca, ja byłem wicemarszałkiem. W czasie I kadencji samorządu województwa do planu zagospodarowania przestrzennego tych dwóch województw została wpisana budowa mostu na Wiśle. Dynamika działań w tej kwestii nabrała tempa w momencie gdy pracowałem w rządzie Jarosława Kaczyńskiego. Udało się obronić tę inwestycję w Brukseli. Historia budowy mostu jest trudna i długa, ale najważniejsze, że dobrze się kończy. Niedawno zainstalowano przęsło nurtowe i robotnicy przechodzą już z brzegu na brzeg suchą stopą.

- Krokiem milowym dla województw są Regionalne Programy Operacyjne. Dysponentem środków jest samorząd województwa. Za nami perspektywa 2007-2013. Które z inwestycji na Podkarpaciu w ramach RPO są pana zdaniem najważniejsze?

- Nie chciałbym wskazywać ich konkretnie z nazwy. Przede wszystkim, najbardziej wartościowe inwestycje to takie, które są inwestycją w przyszłość. Popatrzmy na transport i komunikację. Żyjemy w takich czasach, w których szybka komunikacja jest warunkiem nieodzownym. Myślę też o inwestycjach w infrastrukturę edukacyjną. Społeczeństwo wykształcone, będzie zdolne do innowacyjnego podejścia, do zmagania właśnie z postępem. Te dwa obszary są ważne dla rozwoju przedsiębiorczości. Gospodarka jest niezwykle istotna, ale sprawy społeczne też nie mogą być marginalizowane.

- Przed nami nowa perspektywa finansowa. Jakie będą priorytety nowego RPO na lata 2014-2020 dla Podkarpacia.

- Będziemy się starać wykorzystać potencjał gospodarczy i społeczny w regionie dla jego zrównoważonego rozwoju. Chcemy wciąż stawiać na specjalizację. Planujemy tworzyć trwałe miejsca pracy w firmach, które stawiają na rozwój i sięgają po środki unijne aby korzystać z nowoczesnych technologii. Dlatego więcej pieniędzy zostanie przeznaczonych na działania wspierające innowacyjność gospodarki, na jej trwałe powiązanie z nauką. Główne elementy powinny obejmować wzmocnienie prywatnej działalności w zakresie badań i innowacji oraz poprawę transferu wiedzy między sektorem publicznym i prywatnym. Zależy nam przede wszystkim na promocji przedsiębiorców szczególnie tych, którzy chcą wykorzystywać i wprowadzać nowe pomysły, nowe technologie. Chcemy promować i wspierać badania naukowe, które wynikają z naszych regionalnych specjalizacji. Tworzenie tego typu obszarów oznacza również powstanie w naszym województwie nowych i trwałych miejsc pracy chcemy też w ten sposób podnosić konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw. Nakłady na badania i rozwój są bardzo duże, proporcjonalnie należą do największych w kraju. Chcemy tę tendencję utrzymać. Ograniczona zostanie natomiast możliwość przeznaczania pieniędzy europejskich na drobne, punktowe inwestycje infrastrukturalne.

10 lat w UE widziane oczami

Lucjan Kuźniar – Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego

Polska i podkarpacka wieś podlega gruntownym przemianom od ponad 20 lat, zmiany ustrojowe po 1989 roku najbardziej dotknęły mieszkańców wsi. Pojawiło się ogromne bezrobocie, migracje „za chlebem”, problemy socjalne. Wieś te trudne lata przetrwała, ale spowodowały one daleko idące konsekwencje dla jej mieszkańców i rolników. Po tych trudnych latach stanęli oni przed wielką niewiadomą, jaką było członkostwo Polski w Unii Europejskiej. Wraz z nim pojawiły się środki finansowe dostępne w ramach największej polityki unijnej - Wspólnej Polityki Rolnej. Wprawdzie, zwłaszcza w płatnościach bezpośrednich, nasi rolnicy otrzymują ciągle stawki zdecydowanie niższe niż ich odpowiednicy w tzw. Krajach starej UE, ale bez wątpienia są to pieniądze pozwalające na zmiany

w prowadzeniu gospodarstw rolnych. Dzisiaj, patrząc z perspektywy tych dziesięciu lat i analizując rozmaite raporty o stanie wsi można powiedzieć, że rolnicy dobrze poradzili sobie w niełatwych czasach. Wzrosły ich dochody, zmodernizowali swoje gospodarstwa, kupili nowoczesne maszyny. Udało się w tym czasie zwiększyć powierzchnię gospodarstw, dokonać tak potrzebnych zwłaszcza w naszym województwie scaleń gruntów, doprowadzić do sytuacji, w której gospodarstwa rolne przejmowane są przez młodych rolników, często dobrze wykształconych, rozwija się przetwórstwo i tworzone są grupy producenckie, chociaż tempo ich powstawania jest ciągle zbyt wolne w stosunku do potrzeb.

Nie można nie zauważyć również zmian związanych z przestrzenią wiejską, infrastrukturą: drogową, kanalizacyjną, wodociągową. Wielu z tych inwestycji nie można byłoby zrealizować bez środków pochodzących z UE.

Czy to oznacza, że rozwiązaliśmy wszystkie problemy rolnictwa i obszarów wiejskich? Absolutnie nie. Ciągle bowiem wieś jest uboga. Dochody rolników, choć jak niektórzy twierdzą wzrosły niemal dwukrotnie, są nadal na niskim poziomie i nie mogą być porównywane do tych osiągniętych przez mieszkańców miast. Dużym problemem jest migracja zarobkowa, która powoduje ogromny drenaż dobrze wykształconych ludzi, którzy mogliby stanowić o przyszłości wsi. Niskie dochody to również przyczyna braku rozwoju szeroko rozumianej sfery usług. Nie mam bowiem wątpliwości, że dalsze

przemiany zachodzące w rolnictwie i na obszarach wiejskich muszą doprowadzić do zmniejszenia liczby osób utrzymujących się z rolnictwa, właśnie na rzecz powstawania małych przedsiębiorstw, oferujących usługi dla ludności tam zamieszkującej.

Dużym atutem mieszkańców wsi jest ich aktywność, oparta na bogatej tradycji, którą pielęgnują. Rolnicy i przetwórcy produkują żywność wysokiej jakości, która ze względu na swą jakość znajduje coraz liczniejsze grono nabywców.

Podsumowując, członkostwo w UE dało obszarom wiejskim i rolnictwu impuls do zmian. W moim przekonaniu mieszkańcy obszarów wiejskich, samorządy i rolnicy dobrze wykorzystują ten impuls, ale nie rozwiązało to wszystkich problemów z jakimi się borykają. W dobie globalizacji i szybko zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych bardzo trudno jest, zwłaszcza w dziedzinie gospodarki, jaką jest rolnictwo, przewidzieć pożądane kierunki rozwoju. Niemniej jednak z optymizmem patrzę na możliwości, jakie stoją przed rolnikami i mieszkańcami obszarów wiejskich. Ogólnoświatowe trendy będą wyciskać na naszym rolnictwie i obszarach wiejskich piętno zmian demograficznych, społecznych, technologicznych czy kulturowych. Najważniejsze jest jednak to, abyśmy mieszkańcy wsi darzyli szacunkiem, doceniali ich trud i pamiętali, że to oni dostarczają na nasz stół przysłowiowy bochen chleba.

Tadeusz Pióro – Członek Zarządu Wjwówdztwa Podkarpackiego

Dekada w strukturach unijnych to okres, który nasz region dobrze wykorzystał, także w sferze ochrony środowiska. Przede wszystkim przyjęliśmy w kraju i w województwie rozwiązania prawne dotyczące zarządzania środowiskiem, które są zgodne ze standardami unijnymi. Zmiany prawne wymogły

na firmach modernizację, a tym samym zmniejszenie emisji zanieczyszczeń. Już mamy dane mówiące o spadku zanieczyszczeń pyłowych z dużych zakładów z 4 do 1800 ton rocznie.

Dla Podkarpacia istotne było w ostatnich latach przyjęcie przez samorząd województwa wszystkich wymaganych prawem naprawczych programów ochrony powietrza. Efekty tych starań będą widoczne już w najbliższych kilku latach, a odcujemy je wszyscy oddychając czystszy powietrzem.

Ważną sprawą było także opracowanie Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami. Regulacje dotyczące przetwarzania odpadów komunalnych sprawiły, że m.in. odzyskujemy ze śmieci więcej surowców wtórnych, a tym samym mniej zanieczyszczeń trafia do środowiska.

Na liście sukcesów, w ochronie środowiska na Podkarpaciu w mienionych dziesięciu latach, można też wpisać zadania dotyczące poprawy gospodarki ściekowej. Wystarczy, że powiem, iż w ciągu ostatniej dekady wybudowano prawie 9 tys. km

kanalizacji. To dało pozytywny efekt głównie w wsiach, gdzie liczba osób korzystających z kanalizacji wzrosła z 30% do ponad 50%.

Wiele udało się także zrobić w służbie zdrowia. Choć w tej dziedzinie ciągle jest mnóstwo potrzeb w ostatnich latach tylko wojewódzkie placówki służby zdrowia wykorzystwały ponad 111 mln zł unijnych pieniędzy. Prawie wszystkie projekty realizowane były przy znaczącej pomocy samorządu województwa. Były to głównie inwestycje w rozbudowę infrastruktury szpitali oraz zakup wyposażenia i sprzętu medycznego. Powstał m.in. Regionalny Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży, Szpitalny Oddział Ratunkowy przy szpitalu wojewódzkim Nr 2 w Rzeszowie. Rozbudowane zostało także Podkarpackie Centrum Onkologii i zmodernizowany SOR w szpitalu wojewódzkim w Krośnie. Łącznie w latach 2007-2013 w ramach różnych działań wojewódzkie podmioty lecznicze przy udziale funduszy europejskich zrealizowały 18 projektów.

Zarządu Województwa Podkarpackiego

Jan Burek – Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej wiąże się z ogromnymi korzyściami nie tylko dla polskiej gospodarki, ale również z korzyściami społeczno-kulturalnymi. Należy zwrócić szczególną uwagę na możliwości rozwojowe polskiej nauki, w której członkostwo w Unii przyczyniło się niewątpliwie do poprawy jakości kształcenia, dzięki czemu polskie ośrodki naukowo-badawcze w tym szkoły wyższe z naszego województwa uzyskały możliwość finansowania działalności z unijnych funduszy przeznaczanych na badania i rozwój, a także nieograniczony dostęp do najnowszej infrastruktury badawczej i nowoczesnych technologii badawczych. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 dofinansowano 32 projekty szkół wyższych na łączną kwotę 457,5 mln zł. Inwestycje w infrastrukturze uczelni

przeprowadzono również w ramach Programu Rozwoju Polski Wschodniej na łączną kwotę 492,2 mln zł.

Obok zadań związanych z modernizacją i rozbudową infrastruktury szkół, placówek oświatowych, szkół wyższych i ośrodków naukowo – badawczych, istotną rolę odgrywają zadania związane z rozwojem szeroko pojętego kapitału ludzkiego. W województwie podkarpackim były one realizowane od pierwszych lat członkostwa. W perspektywie finansowej 2004 – 2006, za pośrednictwem Urzędu Marszałkowskiego, w województwie podkarpackim przeznaczono łącznie 91 mln zł na stypendia dla uczniów, studentów i doktorantów. W latach 2007 – 2013 na stypendia dla uczniów i doktorantów wydano 36 mln zł. Największy w skali kraju projekt systemowy to „Regionalne Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania”, w którym uczestniczy dziesięć powiatów oraz dwa miasta na prawach powiatu. Łączna wartość projektu, to ok. 116 mln zł.

Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej pojawiła się również szansa na modernizację infrastruktury instytucji kultury. Ogółem zadania w tej kwestii na Podkarpaciu z udziałem środków europejskich w latach 2007-2014 przekroczyły wartość 163,8 mln zł w tym 97,8 mln zł z UE. Do najważniejszych możemy zaliczyć modernizację: Teatru im. W. Siemaszkowej w Rzeszowie, Filharmonii Podkarpackiej w Rzeszowie, Wojewódzkiego Domu Kultury w Rzeszowie, Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej. Muzeum-Zamek w Łańcucie wdra-

żało projekt „Rewitalizacja zabytkowych budynków Maneżu, Kasyrna i Storczykarni Muzeum-Zamku w Łańcucie”. Ważną inwestycją była również budowa siedziby Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. W ciągu ostatnich lat nasz region wzbogacił się o dwa duże projekty, które stały się już marką kulturalną województwa podkarpackiego. Są to: Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja w Trzcinicy” oraz replika centrum galicyjskiego miasteczka na terenie Parku Etnograficznego Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku.

Wojewódzkie instytucje kultury wychodzą również naprzeciw oczekiwaniom nowoczesnego odbiorcy kultury i dlatego zrodził się pomysł na realizację projektu „Wirtualne Muzea Podkarpacia” wdrożony przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Wprowadzenie nowoczesnych technologii do działalności kulturalnej staje się koniecznością. Projekty „E-usługi w nowoczesnej bibliotece” oraz „Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa” wdrażane są przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Rzeszowie. Umożliwiają tworzenie cyfrowych zasobów piśmiennictwa i kultury regionu oraz możliwość dokonywania samodzielnych wypożyczeń księgozbioru przez czytelników.

Bogdan Romaniuk – Członek Zarządu Województwa Podkarpackiego

Fakt przystąpienia Polski do Unii Europejskiej spowodował na przestrzeni ostatnich 10 lat szereg pozytywnych zmian, zarówno w otaczającej nas infrastrukturze, jak również w „inwestycjach” w nasze społeczeństwo. Programy realizowane w ciągu ostatnich dziesięciu lat w dużej mierze były odpo-

wiedzią na występujące różnice pomiędzy krajami Unii Europejskiej czy poszczególnymi regionami – tak jak to miało miejsce chociażby w przypadku Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Jest to ważny program, który w ciągu ostatnich lat stanowił dodatkowy element wsparcia, wzmacniając działanie innych programów na obszarze naszego województwa.

W mojej ocenie niezmiernie ważne dla naszego regionu były wszystkie inwestycje zwiększające atrakcyjność Podkarpacia. Te z zakresu infrastruktury transportowej pozwoliły nam konkurować z innymi regionami w walce o inwestorów, dla których sieć komunikacyjna ma podstawowe znaczenie.

Dzięki inwestycjom z wykorzystaniem unijnych pieniędzy na Podkarpaciu udało się wyremontować kilkaset kilometrów dróg. Powstały też zupełnie nowe odcinki. To wszystko sprawiło, że województwo jest lepiej skomunikowane, a podróżowanie jest łatwiejsze i bezpieczniejsze. Świadczy o tym chociażby statystyki, z których wynika, że liczba

ofiar wypadków na Podkarpaciu systematycznie maleje.

Unijne pieniądze widać nie tylko na drogach regionu. Nowe oblicze zyskał port lotniczy Rzeszów-Jasionka, w którym powstał terminal i szereg pomniejszych inwestycji. Efekty już są widoczne w postaci większej liczby podróży. W ostatnich latach zmienił się także komfort podróżowania koleją. Wpływ na to ma wymiana taboru i remonty na liniach kolejowych, które były możliwe także dzięki unijnym dotacjom.

W ostatnich 10 latach komunikacyjne oblicze Podkarpacia uległo sporym przeobrażeniom. Nie byłoby to możliwe bez pieniędzy, które otrzymaliśmy, jako członek UE. Wiele inwestycji w tym zakresie realizował samorząd województwa. Sporo udało się zrobić, ale ciągle stawiamy sobie nowe wyzwania, aby jak najlepiej wykorzystać pieniądze w latach 2014-2020.

Daniel Kozik

Podkarpackie oblicze RPO

Obiekt Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Rzeszowie fot. Archiwum UMWP

Rozwój gospodarki i tworzenie warunków dla przedsiębiorczości, rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej, informatycznej, czy tej związanej z ochroną środowiska - to tylko nieliczne dziedziny unijnego wsparcia, które zyskały miliony euro w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego. Jednocześnie nie można pominąć tak ważnych i licznych inwestycji dokonanych w sferze edukacji, kultury, ochrony zdrowia, sportu, czy turystyki, bo przecież RPO WP ma charakter kompleksowy, pozwalający spojrzeć na Podkarpackie jak na całość.

RPO WP na lata 2007-2013 był najważniejszym dla Podkarpacia in-

strumentem polityki rozwoju regionu. Na jego realizację przeznaczono kwotę niebagatelną - bo aż 1 mld 198 mln euro. Wszystkie inwestycje współfinansowane przez ten program mają w swoim założeniu pozytywnie wpływać na wzrost konkurencyjności podkarpackiej gospodarki. Dzięki nim udało się zlikwidować wiele barier rozwojowych i podnieść poziom rozwoju gospodarczego województwa.

Marta Matczyńska - dyrektor departamentu Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim, odpowiedzialna za wdrażanie RPO na Podkarpaciu mówi - *Dla mnie największymi sukcesami są projekty z zakresu infrastruktury naukowo-badawczej zrealizowane w podkarpackich uczelniach,*

a także utworzenie kilku tysięcy nowych

Regionalne Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania w Mielcu fot. Archiwum UMWP

miejsc pracy w zakończonych już projektach. Unikatowym przedsięwzięciem w skali kraju jest natomiast dwanaście projektów Regionalnych Centrów Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania, będących nowoczesną bazą dydaktyczną służącą kształceniu kadr dla podkarpackiej gospodarki.

Grzegorz (lat 25), student Politechniki Rzeszowskiej mówi, że unijne inwestycje na Podkarpaciu widać gołym okiem - *Z każdym rokiem widać, jak bardzo stolica Podkarpacia zmienia się dzięki unijnemu dofinansowaniu, powstały nowe obiekty dydaktyczne, filharmonia, teatr, ogrody bernardyńskie. Ale zmiany widać także w innych miastach Podkarpacia, wystarczy spojrzeć na mój rodzin-*

Oś priorytetowa	Liczba umów	Wartość dofinansowania z EFRR (w PLN)
Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka	976	1 127 718 984
Infrastruktura techniczna	457	1 521 055 865
Spółeczeństwo informacyjne	58	267 556 799
Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom	252	680 879 776
Infrastruktura publiczna	217	519 011 649,59
Turystyka i kultura	72	151 724 657
Spójność wewnątrzregionalna	142	329 160 608
Pomoc techniczna	81	119 733 334
Razem	2 255	4 680 923 791

Stan na 28 luty 2014 r.

ny Tarnobrzeg - nowe drogi, czy budowa stacji wodniackiej nad Jeziorem Tarnobrzeskim – wylicza Grzegorz.

Starostwo Powiatowe w Strzyżowie dzięki projektowi z RPO poprawiło jakość funkcjonowania swoich jednostek poprzez wprowadzenie e-usług. Dzięki temu projektowi administracja powiatowa dysponuje nowoczesnymi narzędziami dostosowanymi do współczesnych wyzwań i oczekiwań mieszkańców oraz interesantów – mówi starosta Robert Godek.

Zamek w Tarnobrzegu fot. Archiwum UMWP

RPO WP w liczbach

65 – liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów infrastruktury szkół, w tym szkół wyższych;

73 - tyle konkursów wniosków ogłoszono łącznie od początku wdrażania RPO WP;

74 – liczba obiektów/zbiorów dziedzictwa kulturowego na Podkarpaciu objętych wsparciem;

283 – tyle nowych technologii zostało wdrożonych w województwie podkarpackim dzięki RPO WP;

580 – tyle kilometrów sieci wodociągowej powstało lub zostało zmodernizowanych w ramach RPO WP;

2 295 – tyle umów/decyzji podpisano z beneficjentami RPO WP;

2 820 – tyle wniosków w ramach RPO WP zatwierdził do realizacji Zarząd Województwa Podkarpackiego;

3 214 - tyle miejsc pracy zostało utworzonych w wyniku realizacji RPO WP;

39 308 – tylu mieszkańców województwa podkarpackiego zostało objętych ochroną przeciwpowodziową;

466 230 – potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych, wykonanych na zakupionym za pieniądze z RPO sprzęcie;

1 148 180 – liczba osób odwiedzających obiekty dziedzictwa kulturowego objęte wsparciem z RPO;

170 mln zł – taką kwotę przekazano w 2014 roku na rzecz beneficjentów RPO WP;

247 mln zł – to kwota dofinansowania dla 21 projektów kluczowych, których realizację zakończono;

651 mln zł – taką kwotą zostali wsparci mali i średni przedsiębiorcy z Podkarpacia w drodze bezpośrednich dotacji inwestycyjnych w ramach RPO WP;

764 mln euro - tyle środków zrefundowała dotychczas Komisja Europejska;

1 mld 235 mln zł – to kwota dofinansowania dla projektów kluczowych realizowanych w ramach podpisanych 80 umów; przeciwpowodziową;

Stan na: 31 marca 2014 r.

Kryta pływalnia w Dębicy fot. Archiwum UMWP

Nowoczesny blok operacyjny w szpitalu onkologicznym w Brzozowie fot. Archiwum UMWP

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1. Kolejka Bieszczadzka Fot. Archiwum UMWP | 2. Zabytkowy konwent oo. Bernardynów w Rzeszowie Fot. Piotr Pieróg | 3. Filharmonia Podkarpacka wewnątrz Fot. Archiwum beneficjenta | 4. Basen w Brzozowie Fot. Archiwum UMWP | 5. Terminal w Jasionce Fot. Archiwum UMWP | 6. Samochody strażackie Fot. Archiwum UMWP | 7. Miejskie Centrum Kultury Leżajsk Fot. Archiwum beneficjenta | 8. Stadion w Tarnobrzegu Fot. Karolina Kosowicz | 9. Centrum Naukowo - Dydaktyczne Mikroelektroniki i Nanotechnologii Uniwersytetu Rzeszowskiego Fot. Monika Fryń | 10. Bazylika w Mielcu Fot. Kasper Bosek | 11. Most znajdujący się w ciągu obwodnicy miasta Fot. Darek Delmanowicz | 12. Wiadukt w Stalowej Woli Fot. Bartosz Świerczek | 13. Widok spichlerza po zakończeniu realizacji projektu PROW w Kolbuszowej Fot. Archiwum beneficjenta

7.

8.

9.

10.

0
/ UNII

11.

12.

13.

Monika Konopka

Innowacje – kierunek na przyszłość

W ciągu 10 lat unijne pieniądze zmieniły gospodarcze oblicze naszego regionu. Staliśmy się województwem, dla którego innowacje nie są tylko pustym hasłem, ale rzeczywistością. Naszą najbardziej znaną specjalizacją zarówno w Europie, jak i na świecie jest przemysł lotniczy, który jest kołem zamachowym podkarpackiej gospodarki. Ten atut - w połączeniu z olbrzymimi pieniędzmi, jakie z unijnych programów zostały wydane na rozwój edukacji - pozwala z optymizmem patrzeć w przyszłość.

W ciągu ostatnich 10 lat na Podkarpaciu zaszły zmiany w sferze gospodarki i edukacji, które są naprawdę imponujące. Stoją za tym równie duże unijne pieniądze. Spora ich część - bo blisko 1,5 miliarda złotych - została przeznaczona na konkurencyjną i innowacyjną gospodarkę. Największym zainteresowaniem cieszyły się dotacje dla mikro, małych i średnich firm, z którymi podpisano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 744 umowy na kwotę prawie 651 mln zł. A to jeszcze nie wszystko, bo w trakcie oceny są kolejne wnioski i umowy do podpisania. Najważniejsze dla naszego regionu jest to, że za tymi umowami stoją konkretne inwestycje. A w ponad 300 przypadkach są

udokumentowane projekty innowacyjne w skali świata! I fakt, że w wyniku tych umów przedsiębiorcy deklarują powstanie ponad trzech tysięcy miejsc pracy.

Dzięki obecności w UE przedsiębiorcy z Podkarpacia mogli rozwijać swoje firmy bazując na pożyczkach i poręczeniach z funduszy pożyczkowych, zasilanych unijnymi pieniędzmi. Inną formą wsparcia z unijnych pieniędzy było dofinansowanie np. udziału w targach i imprezach wystawienniczych. Pośrednio rozwój firm wspierały także samorządy, które mogły się ubiegać o pieniądze na uzbrajanie terenów inwestycyjnych. Dotychczas podpisano 10 takich umów na realizację projektów, które pozwolą uzbroić ok. 178 ha terenów.

Tym co napędza podkarpacką gospodarkę są firmy z branży lotniczej. Polski przemysł lotniczy to dzisiaj ponad 120 przedsiębiorstw zatrudniających 25 tys. osób, a łączna wartość jego sprzedaży w 2013 roku to 2 miliardy USD. Ale najważniejsza informacja jest taka, że około 90% polskiego przemysłu lotniczego skupione jest w klastrze Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”. Niebagatelny wpływ na rozwój

tej branży miały również środki unijne pozyskiwane przez przedsiębiorców z różnych programów. Doskonałym przykładem jest projekt INNOLOT, z którego korzystają firmy z branży lotniczej, głównie z naszego regionu.

Liderami Doliny Lotniczej są WSK „PZL-Rzeszów” i PZL Mielec. Sztandowym produktem mieleckiej firmy jest Black Hawk – słynny amerykański śmigłowiec, wykorzystywany m.in. przez amerykańską armię. Samoloty M-28 testuje w PZL Mielec kobieta - Paulina Różyło – która jest pilotem doświadczalnym. To najlepszy dowód na to, jak bardzo zmieniło się Podkarpacie.

W WSK „PZL-Rzeszów” z kolei – oprócz podzespołów m.in. do Airbasa, Boeinga czy F16 – powstają innowacyjne projekty edukacyjne. Firma razem z Politechniką Rzeszowską w 2009 roku rozpoczęła wykłady dla dzieci, promujące nauki ścisłe. Politechnikę Dziecięcą i inne programy edukacyjne prowadzi dziś fundacja, wspierana przez WSK i inne firmy z branży lotniczej, a chętnych na zajęcia są tysiące.

Przemysł lotniczy i kosmonautyka to główne kierunki rozwoju Podkarpacia, tzw. inteligentne specjalizacje. Naszym walorem jest też turystyka i bogactwo kulturowe. Dla tego samorząd województwa – oprócz branży lotniczej – postawił na rozwój szeroko rozumianego sektora „jakości życia”, który obejmuje m.in. takie obszary, jak produkcję żywności wysokiej jakości czy zrównoważoną turystykę. Inteligentną specjalizacją Podkarpacia jest też informatyka i telekomunikacja.

Podkarpacie chcąc się rozwijać musi stawiać także na edukację. W tej dziedzinie w ciągu ostatnich dziesięciu lat dokonał się prawdziwy przełom. Unijne pieniądze pozwoliły podkarpackim uczelniom unowocześnić i rozbudować swoją bazę dydaktyczną na niespotykaną do tej pory skalę. Nowe obiekty Politechniki Rzeszowskiej i Uniwersytetu Rzeszowskiego są nie tylko architektonicznymi perełkami regionu, ale zapewniają kształcenie studentów na wysokim, euro-

WSK PZL-Rzeszów

pejskim poziomie. Nowoczesne laboratoria i pracownie wyposażone w specjalistyczny sprzęt to wymóg współczesnej edukacji.

Fundusze Unijne pozwoliły także rozwinąć szkolnictwo zawodowe. Najlepszym tego dowodem są Regionalne Centra Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania. To największy w kraju projekt systemowy o łącznej wartości ok. 116 mln zł, w którym uczestniczy dziesięć powiatów oraz dwa miasta na prawach powiatu. Jego celem jest stworzenie nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej służącej kształceniu praktycznemu i modułowemu w zakresie nowoczesnych technologii projektowania i wytwarzania.

Unijne pieniądze zmieniły nasz region pod wieloma względami, ale z pewnością środki wydane na edukację i rozwój przedsiębiorczości pozwoliły zbudować kapitał, który w najbliższych latach zaprocentuje w postaci nowych miejsc pracy, rozwoju gospodarczego i społecznego regionu, szczególnie, że mamy jeszcze do wykorzystania kolejne olbrzymie pieniądze w latach 2014-2020.

Uniwersytet Rzeszowski fot. P. Gibowicz SKANSKA (3)

Produkowany w Mielcu Black Hawk fot. arch. UMWP

Studiowanie od dziecka - fot. Fundacja Wspierania Edukacji przy Stowarzyszeniu Dolina Lotnicza

Paulina Różyło testuje samoloty produkowane w Mielcu

Politechnika Rzeszowska rozbudowała swoje obiekty dzięki unijnym funduszom fot. arch. PRz

Monika Konopka

Pociągiem, samochodem a może samolotem?

– jak unijne pieniądze zmieniły komfort podróżowania

Podróżujemy więcej, jesteśmy bardziej mobilni i mamy większe wymagania. Chcemy, żeby było szybko, wygodnie i bezpiecznie. Nasze oczekiwania spełniają się dzięki unijnym pieniądzą. Kwoty wydane na drogi, kolej czy infrastrukturę lotniskową robią wrażenie... i bez obaw możemy powiedzieć, że unijne pieniądze dały impuls do komunikacyjnej transformacji Podkarpacia.

Drogi, obwodnice, autostrady...

Pierwszy zastrzyk unijnych pieniędzy nasz kraj, a tym samym region otrzymał tuż po wejściu do Unii Europejskiej. Wśród inwestycji drogowych realizowanych ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego znalazła się m.in. droga Tarnobrzeg – Stalowa Wola, Domaradz - Sanok oraz odcinek z Sokołowa Małopolskiego do Leżajska. Pierwsze drogowe inwestycje z wykorzystaniem unijnych dotacji doprowadziły do lepszego skomunikowania najważniejszych miast i obszarów - takich jak np. Bieszczady - ze stolicą regionu - Rzeszowem.

Kolejny, potężny strumień unijnych pieniędzy na inwestycje komunikacyjne trafił na Podkarpacie w perspektywie 2007-2013. Na ten cel przeznaczono ponad miliard złotych.

O tym, jak bardzo potrzebne były te pieniądze niech świadczy fakt, że zostały już niemal w całości rozdysponowane, a Podkarpacie zyskało miano lidera pod względem długości zmodernizowanych dróg z pieniędzy z Regionalnego Programu Operacyjnego. Dotychczas w kraju z regionalnych programów operacyj-

nych przebudowano łącznie ponad 6 tys. km dróg lokalnych i regionalnych z czego ok 900 km w województwie podkarpackim. Oprócz remontów powstało na Podkarpaciu blisko 80 kilometrów zupełnie nowych dróg.

Dzięki wsparciu z RPO udało się m.in. wybudować drogę dojazdową do przejścia granicznego w Budomierzu oraz przebudować prawie 12 km drogi na odcinku Lubaczów-Budomierz. Rozbudowywane są drogi Jarosław-Pruchnik oraz Zagórz-Komańcza. To tylko nieliczne przykłady drogowych inwestycji na głównych szlakach komunikacyjnych regionu. Równie dużo zostało wyremontowanych dróg gminnych i powiatowych.

Komunikacyjne oblicze naszego regionu zmieniły także inwestycje realizowane z pieniędzy z innych programów. W ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej budowana jest obwodnica Mielca (wartość projektu ok.149 mln zł, w tym dofinansowanie z UE 112 mln zł), powstała obwodnica Jarosławia (468 mln zł, w tym wsparcie z UE - 178 mln zł), a także obwodnica Przemyśla (102 mln zł, w tym dofinansowanie z UE 85 mln zł).

Ta obwodnica zmieniła Przemyśl. Teraz jeździ się po mieście zupełnie inaczej, oczywiście lepiej. Nie ma takich korków, centrum miasta jest odciążone. No i jeszcze Przemyśl zyskał nowy, bardzo ładny most, który jest architektoniczną perełką – mówi Jerzy Giec, mieszkaniec Przemyśla.

Unijne dofinansowanie pozwoliło także zrealizować projekty z zakresu komunikacji miejskiej. W ramach RPO było ich aż 10. Ponad 80 nowych autobusów jeździ między innymi ulicami Przemyśla, Mielca i Stalowej Woli

Komfortowo po torach

Unijne pieniądze zmieniają komfort podróżowania także innymi środkami komuni-

Kwoty z RPO na poszczególne zadania z zakresu infrastruktury transportowej

- Drogi wojewódzkie: **444 775 697,81 zł**
- Drogi powiatowe: **327 537 452,63 zł**
- Drogi gminne: **142 535 655,10 zł**
- Transport publiczny: **46 088 216,21 zł**
- Infrastruktura kolejowa: **216 089 399,09 zł**
- Infrastruktura lotniska Rzeszów-Jasionka: **107 034 213,03 zł**

Autostrada A4 fot. GDDKiA

Tabor kolejowy zakupiony przez samorząd województwa w latach 2004-2014

- 7 jednoczłonowych autobusów szynowych
- 6 dwuczłonowych autobusów szynowych
- 4 trójczłonowe zespoły trakcyjne z napędem elektrycznym

kacji. Zmiany widać także na kolei, która po latach stagnacji wreszcie zaczyna oferować usługi na dobrym poziomie. A to między innymi za sprawą nowego taboru. Jego wymiana w ciągu ostatnich 10 lat kosztowała samorząd województwa aż **152 mln złotych**. Wiele pieniędzy udało się pozyskać z unijnych dotacji.

Odnowa taboru sprawiła, że wzrosła jakość usług na kolei. Poprawił się komfort podróżowania, szczególnie dla osób niepełnosprawnych, skrócił czas przejazdu i zwiększyło się bezpieczeństwo.

Unijne pieniądze pozwoliły także na inwestycje na liniach kolejowych, których zarządcą jest spółka PKP PLK. W tej kwestii od połowy lat 80-tych nie działo się nic. To spowodowało ogromne zaniedbania. Dzięki unijnym pieniądzą kolej powoli wychodzi na prostą. Największą kolejową inwestycją, realizowaną również na Podkarpaciu, jest modernizacja **magistrali kolejowej E-30 na odcinku Kraków – Rzeszów**. Koszt to ok. **4 mld zł**, z czego prace na Podkarpaciu szacowane są na ok. **1 mld zł** (odcinek Wola Rzędzińska – Rzeszów). Dzięki tej modernizacji pociągi będą jeździć szybciej, a odcinek z Rzeszowa do Krakowa pokonamy w mniej niż 1,5 godziny.

Coraz szybciej możemy też podróżować dzięki autostradzie A4. Choć ciągle jest w budowie, to mamy już oddanych na Podkarpaciu łącznie prawie 90 km autostrad.

Podkarpacie otwiera się także na świat. Unijne pieniądze pozwoliły zbudować w porcie lotniczym Rzeszów-Jasionka nowy terminal pasażerski, powstały płyty postojowe i drogi kołowania, a także szereg mniejszych, ale równie ważnych inwestycji. Mają one przełożenie na stale rosnący ruch pasażerów.

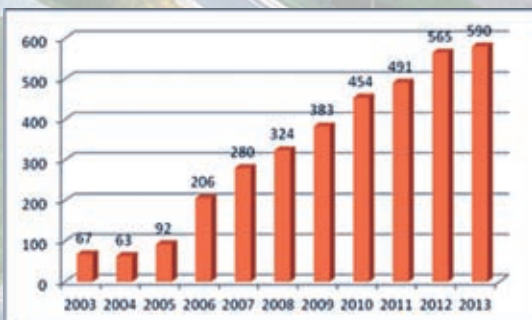
Nowy most w Przemyślu fot. G.Karnas

Takie szynobusy, jak ten coraz częściej jeżdżą po Podkarpaciu fot. UMWP

Rozbudowa drogi Zagórz-Komańcza fot. PZDW.JPG

Liczba obsłużonych podróżnych w tys.

Aleksandra Gorzelak – Nieduży

Podkarpacka wieś dziesięć lat po akcesji do Unii Europejskiej

Ostatnia dekada to czas wielkich przemian na podkarpackiej wsi. Rolnictwo na Podkarpaciu przez lata kształtowało swoją specyfikę, charakteryzując się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw, dużą liczbą mieszkańców utrzymujących się z rolnictwa oraz niską towarowością produkcji rolnej. Dzięki członkostwu w Unii Europejskiej Polska wieś zyskała ze środków unijnych – wraz z funduszami przedakcesyjnymi ponad 200 mld złotych. Część tych pieniędzy zmieniła oblicze podkarpackiego rolnictwa oraz wsi i miasteczek regionu.

PROW 2007 -2013

59 % mieszkańców Podkarpacia mieszka na obszarach wiejskich. W ciągu ostatniej dekady wiele się na nich zmieniło. Te przemiany są efektem programów realizowanych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, ukierunkowanych na rozwój i wsparcie obszarów wiejskich. To także efekt pracy lokalnych liderów i całych społeczności, których aktywność widać w piękniejących wsiach i miasteczkach Podkarpacia.

Od 2004 do 2006 roku samorząd Podkarpacia wdrażał Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego.

Plac zabaw w Lubzinie

Dzięki niemu zrealizowano 195 projektów kształtujących infrastrukturę wsi i miasteczek regionu, o łącznej wartości prawie 95 mln złotych.

Od 2007 roku województwo wdraża tzw. „działania samorządowe” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Rozbudowa i mo-

dernizacja infrastruktury turystycznej i sportowej (jak chociażby plac zabaw w Lubzinie), tworzenie urokliwych centrów miejscowości (przebudowany rynek w Radomyślu Wielkim), rewitalizacja obiektów zabytkowych i domów kultury (biblioteka utworzona w starej synagodze w Wielkich Oczach), tworzenie sieci wodociągowych, systemów segregacji i wywozów odpadów, tworzenie miejsc ważnych dla integrowania lokalnej społeczności, przebudowa targowisk, (na przykład w Sieniawie), na których sprzedawane są lokalne produkty – to tylko niektóre z przykładów wykorzystania środków z PROW 2007-2013.

Prawie 3 tysiące operacji, bo tak nazywają się projekty realizowane w programie, o łącznej wartości prawie 900 mln złotych i dofinansowaniu rzędu pół miliarda złotych realnie zmienia obraz obszarów wiejskich Podkarpacia. Oczywiście nie wszystko, co potrzebne lokalnym społecznościom udało się zrobić. Najważniejsze jest jednak to, że w rozwój swych wspólnot włączyli się wszyscy: samorządowcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, rolnicy. To ich zaangażowanie i przygotowane projekty sprawiły, że zmiany są widoczne gołym okiem – mówi

Przebudowany rynek w Radomyślu Wielkim

Baza suszarniczoprzechowalnicza w Wietlinie III

Lubenia

odpowiedzialny za wdrażanie programu dyrektor departamentu PROW Mariusz Bednarz.

Dzięki PROW na Podkarpaciu powstało 31 Lokalnych Grup Działania. Korzystając z unijnych środków kształtują one wizerunek swych lokalnych społeczności, dbając o zachowanie tradycji oraz promowanie atutów. Czarnorzecko-Strzyżowska Lokalna Grupa Działania zrzesza 80 mieszkańców, zarządzając aktywnością kolejnych a działaniem obejmuje 3 gminy. Jesienią razem z LGD Liwocz oraz LDG Subregion Magurski skończyli projekt ATLAS. Sworzili mapę atrakcyjnego turystycznie szlaku, który liczy kilkaset kilometrów i przebiega przez 13 gmin. Atrakcyjne turystycznie i rekreacyjnie miejsca zostały skatalogowane, oznaczone na specjalnie wydanych mapach, niektóre także w terenie. Powstały także alianty wypoczynkowe z informacjami o projekcie. Całość kosztowała około 400 tysięcy złotych, ale jej wartość jest trudna do przecenienia. Już widać zainteresowanie miejscami, które choć blisko, często były mieszkańcom nieznane. *Z perspektywy tych pięciu lat działania jako LGD widzimy efekty naszej pracy. Bez korzystania z unijnych środków nie byłoby takiej mobilizacji i takich efektów. Jesteśmy stąd, wiemy co ważne dla mieszkańców Wiśniowej czy Korczyny. Bez LGD nasze działania byłyby rozproszone i o wiele mniej skuteczne - mówi Andrzej Łapkowski z Czarnorzecko-Strzyżowskiego LGD.*

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe regionu

Prawie 140 milionów złotych kosztowało wcielenie w życie projektów poprawiających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe mieszkańców regionu. Za tę kwotę w latach 2008-2013 zmo-

dernizowano i wybudowano 53 km obwałowań: Wisłoki, Starego i Nowego Brnia, Trześniówki, Babulówki, Łęgu i potoku Zgórsko. Na kolejnych prawie 12 km ukształtowany został profil potoków Zgórsko i Trzybnik. Dzięki temu w realny sposób zwiększyło się bezpieczeństwo 19 tysięcy ludzi, mieszkających na ponad 34 tysiącach hektarów, terenów najbardziej zagrożonych powodzią na północy województwa. Dofinansowanie unijne dla tych projektów wyniosło ponad 82 mln złotych.

Największym z projektów był ten poświęcony poprawie ochrony przeciwpowodziowej Mielca, dzięki budowie i przebudowie wałów na Wisłocę, jego wartość wyniosła ponad 66 mln zł., z czego blisko 28 mln zł ze środków unijnych.

Grupy producentów

Od 14 lat uregulowania prawne umożliwiają tworzenie grup producentów rolnych. Jednak do czasu akcesji Polski do UE na Podkarpaciu powstało zaledwie 5 grup. Teraz mamy 44 grupy producentów rolnych oraz 6 grup producentów owoców i warzyw. Wartość prowadzonej przez nich produkcji towarowej to 180 mln zł., w tym grup producentów rolnych: ponad 150 mln zł, zaś grup producentów owoców i warzyw: około 30 mln zł. Ten dynamiczny wzrost jest możliwy między innymi dzięki wsparciu finansowemu udzielanemu grupom producentom. Ogółem wsparcie dla grup producentów wyniosło do tej pory ponad 40 mln zł. Do końca 2016 roku producenci owoców i warzyw zrealizują inwestycje o wartości ponad 110 mln zł. BIO-FOOD ROZTOCZE w Starym Dzikowie skupia 88 producentów rolnych, 75 procent jej produktów ma certyfikaty ekologiczne. Dzięki wsparciu unijnemu wybudowali sortownię owoców i warzyw za 11 mln zł.

Z kolei Spółdzielnia Producentów Zbóż i Rzepaku „Farmer” z Rzeszowa, której członkowie gospodarują na ponad 2 tys. Ha, wybudowała bazę suszarniczoprzechowalniczą w Wietlinie III.

Nowe wyzwania i możliwości oraz kolejne miliardy euro z budżetu Unii Europejskiej dla Polski na lata 2014-2020 dadzą rolnikom kolejną szansę na zmianę oblicza podkarpackiego rolnictwa.

Segregacja odpadów w Dukli

Grunty objęte scaleniami	10 682,95 ha
Wybudowane sieci wodociągowe	271,6 km
Wybudowane oczyszczalnie ścieków	15 szt.
Obszary integracji lokalnych społeczności	295 szt.
Odnowione zabytkowe obiekty sakralne	55 szt.
Wybudowane ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne	55 szt.
Wybudowane sieci kanalizacyjne	1 291,59 km
Wykonane kanalizacje zagrodowe	237 szt.
Nowe i zmodernizowane centra rekreacyjne i społeczno-kulturalne	451 szt.
Nowe i zmodernizowane obiektysportowe i miejsca rekreacji	278 szt.
Odpady komunalne odbierane dzięki powstałym systemom segregacji	15 544,5 t.

Przykładowe efekty PROW 2007-2013

Aleksandra Gorzelak – Niezwy

Polska Wschodnia zmienia swój wizerunek

Rozwój społeczno-gospodarczy, budowanie konkurencyjności i atrakcyjności pięciu województw Polski Wschodniej. To cele realizowanego na Podkarpaciu, w Świętokrzyskiem, Podlaskiem, Lubelskiem oraz Warmińsko - Mazurskiem programu Rozwój Polski Wschodniej. Dzięki niemu do Podkarpacia w latach 2007 - 2013 spłynęło **487 milionów euro, na 66 przedsięwzięć.**

Zbliżenie regionów

I to w bardzo dosłowny sposób, bo poprzez mierzący **955 metrów długości** i 15 metrów szerokości most na Wiśle w Połańcu. Ostatnie metalowe przęsło zamontowano przez miesiąc. Cały projekt likwidacji barier pomiędzy Świętokrzyskiem a Podkarpaciem, powiatami mieleckim a staszowskim kosztuje **ponad 338 mln złotych, z czego dofinansowanie unijne to ponad 276 mln złotych.** Oprócz mostu w Połańcu zmodernizowane i wybudowane zostały odcinki dróg wojewódzkich, powstały mosty na rzekach Stary Breń, Wisłoka oraz potoku Chorzelowskim. Jak bardzo inwestycja ułatwi życie mieszkańcom sąsiadujących regionów, będzie można się przekonać już pod koniec roku.

jest on fundamentem do szeroko rozumianego rozwoju społecznego i gospodarczego regionów Polski Wschodniej, w tym Podkarpacia. Stwarza on niemalże nieograniczone możliwości świadczenia na odległość pracy, zdalnego dostępu do edukacji czy usług ochrony zdrowia. Internet szerokopasmowy to nade wszystko możliwość wytwarzania w większym zakresie usług na Podkarpaciu i dystrybuowania ich. Wartość realizowanego na Podkarpaciu projektu to **ponad 320 mln złotych.** Dzięki temu powstaje infrastruktura, która doprowadzi liczącą **ponad 2 tysiące kilometrów** sieć szerokopasmową do punktów dystrybucyjnych. Będzie ich na Podkarpaciu około 200. Z nich sieć będzie prowadzona do docelowych odbiorców. Projekt zostanie ukończony w 2015 roku.

Biznesowa wizytówka regionu

Futurystyczny kształt, imponująca kubatura ponad 200 tysięcy m² i łączna powierzchnia ponad 27 tysięcy m² to parametry powstającego w podkarpaciejskiej Jasionce Centrum Wystawieniczo-Kongresowego, którego inwestorem jest Województwo Podkarpackie. Centrum kosztować będzie prawie **135 mln złotych.** Ponad 64 mln z tej kwoty pochodzić będzie z PO Rozwój Polski Wschodniej. Kolejnych 70 milionów wyłoży Województwo Podkarpackie ze swojego budżetu. *To nasza sztandarowa inwestycja i biznesowa wizytówka województwa. Chcemy, aby w tym miejscu było*

serce Parku Naukowo - Technologicznego. Oczywiście miejsce to będzie służyć rozwojowi regionu, nawiązywaniu biznesowych kontaktów, pozyskiwaniu kontrahentów, kreowaniu biznesowego wizerunku regionu. To zadanie nie do przecenienia - mówi marszałek Władysław Ortyl.

Rowerem przez Podkarpacie

Ponad 430 kilometrów na Podkarpaciu oraz blisko 2000 km w całości. Tyle mierzyć będzie trasa rowerowa, która powstaje na terenie Polski Wschodniej. Ponadregionalny projekt „Trasy Rowerowe w Polsce Wschodniej” stworzy spójną całość, biegnącą przez podkarpackie, lubelskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie. Oczywiście finansowany jest on z PO RPW 2007-2013. Aby stworzyć trasę część dróg zostanie zmodernizowana i dostosowana do ruchu rowerowego, powstaną też nowe odcinki. Trasa będzie oznakowana, uzupełniona o miejsca do wypoczynku i niezbędną infrastrukturę. Podkarpacka część przebiega między innymi przez Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego. Projekt kosztuje **blisko 66 mln złotych, dofinansowanie z EFRR to ponad 55 mln złotych.**

Już wiadomo, że w latach 2014 - 2020 na rozwój pięciu województw Polski Wschodniej pójdzie kolejnych **ponad 2,11 mld euro.**

Wizualizacja Centrum Wystawieniczo-kongresowego w Jasionce

Cywilizacyjny skok Podkarpacia

Szerokopasmowy internet to okno na współczesny świat. Można powiedzieć, że

PROGRAM OPERACYJNY ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ NA LATA 2007 – 2013		
Przykładowe przedsięwzięcia realizowane na terenie Podkarpacia		
Nazwa	Wartość ogółem	Dofinansowanie UE
Uruchomienie kompleksu naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego w Zalesiu	125 mln zł	84 mln zł
Rozbudowa infrastruktury naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej	83 mln zł	70 mln zł
Budowa Centrum Badawczo-Rozwojowego Napędów Lotniczych przy WSK PZL Rzeszów	213 mln zł	69 mln zł
Budowa Obwodnicy Jarosławia w ciągu DK 4	468 mln zł	178 mln zł
Budowa systemu integrującego transport publiczny miasta Rzeszowa i okolic	331 mln zł	251 mln zł

Rzeszów, 01.05.2014

Szanowni Państwo, Mieszkańcy Województwa Podkarpackiego

25. maja odbędą się wybory do Parlamentu Europejskiego. Już po raz trzeci będziemy mogli wskazać, kto będzie nas reprezentował na forum całej Europy. Wybory to zawsze wielki dzień dla demokracji i chciałbym Państwa gorąco zachęcić aby wziąć w nich udział.

Od 25 lat możemy bez przeszkód w nich uczestniczyć, wybierając swoich reprezentantów do sejmu, senatu, samorządów czy Europarlamentu zgodnie z własną wolą i sumieniem. O taką możliwość walczyły pokolenia naszych rodaków, którzy mieli odwagę przeciwstawić się komunistycznemu aparatowi władzy. Wolne wybory to cenna zdobycz, z której powinniśmy korzystać.

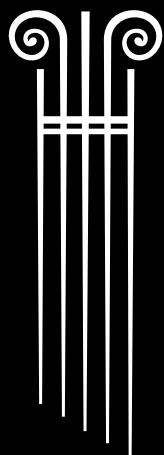
Udział w wyborach to jednak przede wszystkim możliwość realnego i bezpośredniego wpływu na kształtującą się politykę. To możliwość poparcia osoby, która swoimi dokonaniem, postawą etyczną i moralną daje nadzieje na godną reprezentację w Parlamencie Europejskim. To także możliwość oceny pracy dotychczasowych naszych przedstawicieli. Możemy docenić tych, którzy są aktywni i nie zapominają o swoich wyborcach lub odmówić głosu tym, którzy niekoniecznie spełnili nasze oczekiwania. Jak ważna dla regionu jest silna reprezentacja w Parlamencie Europejskim mogliśmy się już przekonać. Pamiętamy jak istotne były działania reprezentanta Podkarpacia w Europarlamencie przy staraniach o odblokowanie certyfikacji unijnych projektów. Niezwykle istotne było także poparcie dla producentów wędlin, dla których niekorzystne jest rozporządzenie ograniczające możliwość wędzenia w sposób tradycyjny.

Wybór Europarlamentarzystów to dla Polski i Podkarpacia sprawa największej wagi. Głos naszych przedstawicieli musi być mocny, stanowczy i słyszalny. Polska o swoją pozycję w Unii Europejskiej musi wciąż zabiegać. To w Brukseli ważą się losy unijnych funduszy pomocowych, wspólnych strategii i działań. Mocna Polska w Europie, to komfort spokojnego jutra dla jej mieszkańców.

Liczę, że 25. maja spotkamy się przy wyborczych urnach, by razem zdecydować o przyszłości Europy, której częścią jest Podkarpacie. Gorąco zachęcam do udziału w wyborach gdyż frekwencja będzie miała bardzo duże znaczenie. Naszym głosem wpływamy na przyszły kształt naszego województwa. 25. maja wybierzmy mądrych, rozsądnych Europarlamentarzystów, którzy zagwarantują dalszy rozwój naszego pięknego Podkarpacia. Do zobaczenia w lokalach wyborczych.

Grzegorz Polak

Marszałek Województwa Podkarpackiego

53.

MUZYCZNY
FESTIWAL
W ŁAŃCUCIE

24-30 maja
2014

José
Carreras

I JEGO GOŚCIE

24 MAJA 2014, PLENER, GODZ. 19.00

www.festiwallancut.pl